De juiste balans voor het goede leven

Strategische visie gemeente Vijfheerenlanden

16 februari 2021

NB: 3 maart wordt een opgemaakte versie opgeleverd, die voor de agendering in de gemeenteraad wordt gebruikt. Deze onopgemaakt versie wordt voor het kenbaar maken van wensen en bedenkingen aan het college ter beschikking gesteld, zodat het proces door kan gaan.

Inhoudsopgave

De juiste balans voor het goede leven 3
Woon- en leefomgeving.....5
Zorg en gezondheid.....7
Bereikbaarheid 9
Werk en economie.....11
Duurzaamheid 13

De juiste balans voor het goede leven

Vijfheerenlanden is een prachtige, karakteristieke gemeente, waar het leven goed kan zijn. Op weg naar 2035 blijven wij naar de juiste balans zoeken in het mogelijk maken en versterken van het goede leven vanuit gemeentelijke perspectieven. Onderweg naar brede welvaart.

Of het leven goed is, wordt niet door de gemeente bepaald. In de eerste plaats zijn het de inwoners die zelf vorm geven aan het goede leven. Liefdevolle zorg en aandacht voor elkaar, persoonlijke groei en ontwikkeling, een zinvolle baan of uitdagende onderneming, genieten van ontspanningsmogelijkheden in sport, cultuur en natuur: het zijn stuk voor stuk zaken die bepalend zijn voor het goede leven – en het is niet de gemeente die daarin de doorslag geeft, het zijn mensen zelf. Mensen zijn verschillend en maken verschillende keuzes. In Vijfheerenlanden is plek voor een grote verscheidenheid in culturen en leefwijzen. Die diversiteit is iets om te koesteren.

Vijfheerenlanden

De streek Vijfheerenlanden ligt tussen de rivieren de Lek en de Linge en wordt in het westen begrensd door de Zouwendijk langs de Oude Zederik met het Merwedekanaal en in het oosten door de Diefdijk. De naam is afgeleid van de vijf heren die het hier sinds 1428 voor het zeggen hadden: het Land van Arkel, Ter Leede (Leerdam), Hagestein, Everdingen en Vianen.

Het gebied van de huidige gemeente is gevormd in een voortdurende interactie van mens en natuur. Vooral water was – en is – een dominante kracht. De Vijfheerenlanden vormt een overgangsgebied tussen het veengebied van west-Nederland en het oostelijk rivierengebied. Het is een mix van vijf oost-west lopende stroomruggen met klei-op-veen gebieden daartussen, omgeven door oeverwallen van de Lek en de Linge en van kleinere veenstroompjes als de Laak (Lakerveld) en de Lede (Leerbroek). Op deze stevige en zandige stroomruggen kwamen de eerste bewoners, grofweg tussen de 5de en de 10de eeuw.

Deze wisselwerking tussen mens en natuur heeft opgeleverd dat de huidige gemeente Vijfheerenlanden bestaat uit een prachtig divers palet aan verschillende landschappen en kernen. De gemeente kent prachtige plekken waar het goed toeven is, van het strandje bij Ameide tot het Schoonrewoerdse Wiel en de Zouweboezem. Waar stad en land elkaar afwissel van het sfeervolle Vianen, via oer-Hollands weidelandschap en fruitteeltgebieden naar ‘glasstad’ Leerdam. Het gebied is strategisch gelegen aan de belangrijkste Noord-Zuidsnelwegen, tussen de stedelijke gebieden Utrecht, Gorinchem en Breda.

Op die wisselwerking tussen mens en natuur willen we verder bouwen. Daarbij sluiten we aan bij de menselijke maat: voor onze inwoners is niet ‘de gemeente’ het eerste oriëntatiepunt – dat is de eigen kern: Ameide, Everdingen, Hagestein, Hei- en Boeicop, Hoef en Haag, Kedichem, Leerbroek, Leerdam, Lexmond, Meerkerk, Nieuwland, Oosterwijk, Schoonrewoerd, Tienhoven aan de Lek, Vianen en Zijderveld.

Als gemeente willen we, aansluitend bij die menselijke maat, steeds weer opnieuw de juiste balans vinden tussen de verschillende uitdagingen waarvoor onze leefomgeving en ons samenleven ons stellen – op weg naar het goede leven.

Inwoners nemen samen initiatieven om hun leefomgeving mooier te maken. In de diverse kernen van Vijfheerenlanden pakken gemeenschappen gezamenlijk zaken aan die bijdragen aan het goede leven. Voor de gemeente is het belangrijk zo veel mogelijk aan te sluiten bij die initiatieven vanuit de samenleving en ze de ruimte te geven, stimuleren en motiveren. .

De gemeente heeft een eigen positie bij het bevorderen van het goede leven. Soms als ondersteuner van wie kortere of langere tijd hulp nodig heeft. Soms als partner bij het stimuleren van gewenste ontwikkelingen. Soms als overheid die vanuit het algemeen belang keuzes maakt en belangentegenstellingen beslecht. De gemeente werkt daarbij vanuit het besef dat inwoners in de eerste plaats inwoners zijn van hun eigen dorp of stad.

De gemeente hecht eraan dat zij een betrouwbare partner is voor inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en buurgemeenten. Dat betekent dat de gemeente duidelijk maakt waarop zij aanspreekbaar is en een heldere en consistente koers vaart. Dat is des te belangrijker als de financiële middelen beperkt zijn en echte keuzes nodig zijn.

Met dit doel heeft de gemeente de ambitie gehad een strategische visie te maken, die duidelijk maakt waarvoor zij staat en die richting geeft aan keuzes die nog gemaakt moeten worden. De visie is tot stand gekomen in een intensief proces waarbij we ons oor te luisteren hebben gelegd bij bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Op basis van die inbreng heeft de gemeenteraad – als gekozen volksvertegenwoordiging afwegingen gemaakt en richting gekozen.

Met deze strategische visie maakt de gemeente duidelijk waarvoor zij staat en waarvoor zij gaat. Dat is samen te vatten in de volgende uitgangspunten:

- **We bereiken doelen in samenspraak met onze inwoners.** Daarbij willen we een goede balans bereiken tussen overheidstaken en zelfregulering. Samen met onze inwoners willen we participatievormen ontwikkelen en toepassen die passen bij de opgave, de aard en cultuur van onze lokale gemeenschappen.
- **We stellen welzijn centraal.** We zetten in op een transitie van financieel gedreven economie naar een duurzame en solidaire economie. Welvaart zien wij als een middel, niet als doel. Hierbij is kwaliteit van leven belangrijker dan bereiken van materieel bezit.
- **We zien duurzaamheid en kwaliteit van leven als leidend in het vormgeven van sociaal en economisch beleid.** Het creëren van aantrekkelijke en permanente ontmoetingsplaatsen voor jong en oud, circulaire productie en duurzaam landgebruik zijn daarin de speerpunten.
- **We gaan uit van de kracht en mogelijkheden van de locatie.** We gaan het landschap niet omvormen in verschijningsvorm of gebruik naar wat wij willen. We passen juist het gebruik aan op de mogelijkheden van de bodem.
- **We werken grenzeloos samen.** Vijfheerenlanden is onderdeel van het netwerk rond de stad Utrecht en van de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden (hierna: AV) en werkt samen met de overige (buur)gemeenten. Vijfheerenlanden is strategisch gelegen. Wij willen de kansen van onze ligging en deze netwerken ten volle benutten. Samenwerking is de weg waarlangs belangrijke resultaten geboekt kunnen worden. De inhoudelijke opgaven bepalen de gewenste samenwerkingen die dan ook kunnen variëren. Wij bezien onze eigen(wijze) oplossingen in samenhang met andere vraagstukken en op een regionale of nationale schaal.

  Opm. m.b.t. global goals in de brief.

In de volgende hoofdstukken benoemt de gemeente voor vijf verschillende thema's steeds:

1. Wat komt er op ons af?
2. Waar gaan we voor?
3. Wat vraagt dat van de gemeente?

Woon- en leefomgeving

Opm. over toevoegen stukje Veiligheid. Zie brief.

Wat komt er op ons af?

Vijfheerenlanden heeft een aantrekkelijk woonklimaat: de gunstige ligging tussen Utrecht, Gorinchem en Breda, in combinatie met de hoge kwaliteit van de leefomgeving maken onze gemeente populair. Door demografische ontwikkelingen groeit het aantal huishoudens in de gemeente naar verwachting nog met 3.860 tot 2040. Vooral de doelgroep ouderen groeit hard in deze periode, waardoor de behoefte aan combinaties van wonen en zorg zal toenemen.

In de Utrechtse regio gaat men ervan uit dat er de komende jaren 104.000 woningen bij moeten komen. Voor ruim de helft van dat aantal zijn al locaties gevonden. Binnen onze eigen woningbouwopgave kan een deel van deze woningen in gemeente Vijfheerenlanden worden gerealiseerd.

In het landelijk gebied zijn grote ontwikkelingen aan de orde, die regelmatig spanningen opleveren in de ruimtelijke inrichting van het landelijk gebied. Ontwikkelingen in de landbouw (nadruk op korte kringlopen), natuurbeheer (reductie stikstof), duurzame energie (toename zon- en windenergie), bodemdaling, klimaatadaptatie (waterberging schaduwrijke plekken) en meerlaagse veiligheid (kort uitleggen) doen een beroep op de schaarse ruimte.

Waar gaan we voor?

Gemeente Vijfheerenlanden bestaat uit zestien verschillende woonkernen. Dit is een mix van steden en dorpen. Elk van deze kernen heeft een eigen identiteit en karakter. We zetten ons als gemeente in om de leefbaarheid op het huidige niveau te behouden of te verbeteren. We koesteren ons culturele erfgoed, de monumenten en musea als dragers van onze rijke historie. In Leerdam en Vianen is een mooi aanbod van winkels, onderwijs en recreatie, cultuur en musea – waaronder het Nationaal Glasmuseum en het Stedelijk Museum Vianen. Samen met de evenementen, die hier georganiseerd worden, vormt dit een bruisende omgeving. Dit willen we zo houden. In de kleine kernen vindt men meer ruimte en rust. De bewoners van het gebied kunnen op korte afstand in de (nabij gelegen) dorpen of steden gebruikmaken van voorzieningen zoals onderwijs, sport en medische zorg. Kleinschaligere voorzieningen dichterbij en grootschaligere voorzieningen op meer centraal gelegen plaatsen, maar altijd binnen redelijke reisafstand – uitgaande van de (elektrische)fiets. De aanwezigheid van een ontmoetingsplaats per kern is belangrijk. Omdat ouderen steeds vaker en langer zelfstandig wonen, is er aandacht voor de vraag hoe de gemeente daar aan kan bijdragen.

We stemmen onze plannen goed af op de te verwachten demografische ontwikkeling (groei van het aantal ouderen), maar houden er oog voor dat Vijfheerenlanden ook voor jongeren een aantrekkelijke woon- en leefomgeving blijft (door huisvesting, voorzieningen en school/werk). Dat is belangrijk voor een duurzame economische vitaliteit en leefbaarheid.

Betaalbaarheid van woningen is een belangrijke ambitie. Over de gehele gemeente hanteren wij een percentage van tenminste 30% sociale huur- of koopwoningen. Behalve de 30% sociaal is het ook erg belangrijk dat we de komende jaren ons inzetten voor betaalbaar woningaanbod voor de (lagere) midden inkomens. Dit doen we door 20% van de woningen te realiseren in Middel dure huur- en koopwoningen Hierdoor wordt de kansen voor starters, senioren en woningzoekenden in het middeldure woningsegment vergroot. Als meer bouwen buiten de rode contouren nodig is voor betaalbare woningen, dan is dat acceptabel. Bij het vinden van locaties voor nieuwe woningen gaan we uit van de geschiktheid van de locatie en zuinig ruimtegebruik. Omvorming van leegstaand vastgoed gaat voor inbreiding. Inbreiding gaat voor uitbreiding. Bij inbreiding houden we wel rekening met voldoende ruimte voor water en groen en verdere vergroening binnen de kernen. Ook bij uitbreiding is het nodig dat de locatie geschikt is voor woningbouw. Wat betreft onze kernen onderscheiden we drie soorten:

- In de kleine kernen staan we groei toe om de vitaliteit van de kern te waarborgen voor de eigen behoefte van de kern.

- In de verzorgingskernen Lexmond, Meerkerk, Ameide en Schoonrewoerd willen we bouwen naar behoefte toestaan voor alle generaties bewoners van binnen en buiten de kern, om de vitaliteit van kernen te waarborgen en draagvlak voor het voorzieningenniveau te behouden.
- Voor onze twee stedelijke kernen Leerdam en Vianen hanteren wij een gelijke doelstelling. Wij zien bij deze twee kernen echter ook mogelijkheden om bij te dragen aan de regionale opgave.

Opm. brief over kwantificeren

Bij bouwlocaties geldt dat de locatie geschikt moet zijn voor woningbouw. Bij iedere woningbouwontwikkeling gaan we uit van duurzaamheid. De woningen zijn klimaat adaptief energiezuinig en worden circulair gebouwd. Bij inrichting van de openbare ruimte wordt sociale en fysieke veiligheid meegenomen in het ontwerp.

In het landelijk gebied zet de gemeente in op behoud van het aantrekkelijke en karakteristieke karakter als rustige groene woon- en werkomgeving en op versterking van de biodiversiteit, natuurlijke waarden en klimaatbestendigheid. Groene aders langs wegen, fietspaden en waterlopen zijn belangrijke ecologische verbindingen en zorgen voor een toename en verspreiding van biodiversiteit: populaties (bijvoorbeeld herten, marters en amfibieën) uit verschillende gebieden kunnen dan met elkaar mengen. Deze verbindingen zijn belangrijk en barrières in de verbindingen moeten worden voorkomen. Daarbij trekt de gemeente gezamenlijk op met boeren, die het grootste deel van het landelijk gebied in bezit hebben. We zoeken actief naar mogelijkheden om ontwikkelkansen te benutten voor boeren via innovatie en nieuwe verdienmodellen (zoals via agrarisch natuurbeheer en landschapsonderhoud, duurzame energieopwekking en waterbeheer; zie ook de inzet bij werk en economie).

Wat vraagt dit van de gemeente?

Voor de gemeente Vijfheerenlanden is het van strategisch belang om in de regio's Utrecht en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden een actieve rol te vervullen. Daar worden belangrijke afwegingen gemaakt en een actieve invulling van onze rol helpt om onze doelen te realiseren.

Een belangrijk speerpunt van gemeente Vijfheerenlanden is dat bij de invulling van de woon- en leefomgeving participatie van inwoners voorop staat. De gemeenschap wordt in belangrijke mate gedragen door inwoners die zich vrijwillig inzetten voor hun woon- en leefomgeving, voor kunst en cultuur, sport en ontmoeting. De gemeente vindt het belangrijk om initiatieven van inwoners en anderen zo veel als mogelijk te faciliteren binnen de wettelijke kaders die daarvoor geleden. Dat vraagt van de gemeenteorganisatie een hoog niveau van dienstverlening en flexibiliteit, waarbij de 'logica van het gemeentehuis' niet per definitie leidend is, maar we in de werkwijze aansluiten op de dynamiek in de verschillende kernen. Deze visie is een uitnodiging aan inwoners en maatschappelijke partijen om met ons aan de slag te gaan om het leven in Vijfheerenlanden aangenaam te laten zijn, in welke kern je ook woont. Het gevoel voor eigenheid en diversiteit en betrokkenheid bij de eigen kern en de gemeente als geheel is sterk in onze gemeente en vraagt een gemeente die daar ook mee om kan gaan.

De ontwikkelingen in het landelijke gebied zetten druk op de ordening van de ruimte. Dat betekent dat de gemeente een actieve rol wil nemen in het stimuleren van de gewenste ontwikkelingen. Niet door deze af te dwingen of door eigen regels bovenop landelijke wetgeving te stapelen. Wel door te monitoren op ontwikkelingen (bv. in grondposities), alert te kijken of synergie te halen valt door slimme combinaties te maken en door partijen met elkaar in contact te brengen.

Zorg en gezondheid

Wat komt er op ons af?

Uit onderzoek van het Cultureel Planbureau (september 2019) blijkt dat 85% van de bevolking tevreden is over het eigen bestaan. We constateren daarbij wel een tweedeling in de samenleving die zich op verschillende terreinen openbaart. Enerzijds een groot deel van de bevolking dat wel meekan met toekomstige ontwikkelingen, maar ook een deel dat de boot dreigt te missen. Bij deze laatste groep denken we aan groepen in de samenleving die een lage sociaal maatschappelijke status hebben, met bijvoorbeeld een ongezonde leefstijl, voor- en vroegtijdig schoolverlaters, onvoldoende voorbereid zijn op de digitalisering en robotisering, lage opleiding, etc.

In het sociaal domein gaat het over de mensen die ondersteuning en aandacht behoeven. De komende jaren neemt de vraag naar hulp en ondersteuning toe. Dit komt onder andere door vergrijzing en het beleid om mensen zo lang mogelijk thuis te laten wonen.

Waar gaan we voor?

De gemeente Vijfheerenlanden streeft naar vitaliteit in de samenleving. Inwoners moeten kunnen meedoen in de samenleving, ongeacht leeftijd, geslacht, religie of cultuur. Iedere inwoner heeft recht op een kansrijke start en de mogelijkheid een leven lang te ontwikkelen. Het primaat ligt bij de inwoners en de gemeente springt bij in het geval van onvoldoende ontwikkelmogelijkheden en onvermogen om bij te dragen aan de samenleving in Vijfheerenlanden.

De gemeente Vijfheerenlanden vindt het belangrijk dat iedere inwoner kan voorzien in de directe levensbehoeften en mee kan doen aan onze samenleving. De gemeente draagt er daarom mede zorg voor dat de basisvoorzieningen beschikbaar zijn, voor inwoners van jong tot oud. Vijfheerenlanden wil de gemeenschap versterken door ontwikkelmogelijkheden te faciliteren op het gebied van preventie werk, zinvolle dagbesteding, educatie, zorg, sport, ontmoeten en sociale cohesie. Hierin werkt de gemeente nauw samen met de gemeenschap vanuit gedeelde waarden en normen die bijdragen aan het versterken van de onderlinge samenwerking.

Meedoen is niet voor iedereen even vanzelfsprekend of gemakkelijk. De mate waarin een inwoner ‘meedoet’ of zorgt voor een ander hangt af van de mate waarin de inwoner voor zichzelf kan zorgen. Samen met de gemeenschap verzorgt de gemeente het vangnet voor hen die dat om welke reden ook (tijdelijk) nodig hebben. De ondersteuning is laagdrempelig, eenvoudig en zo dicht mogelijk bij huis. Zorg op maat dus!

Daarbij speelt de benadering van positieve gezondheid (ontwikkeld door Machteld Huber) een belangrijke rol. Gezondheid is niet meer de af- of aanwezigheid van ziekte, maar het vermogen van mensen om hun fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen aan te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren. Onze inwoners kunnen zelf veel doen om hun gezondheid en welzijn te beïnvloeden. Zij zijn aan het werk, doen vrijwilligerswerk, zorgen voor partner of kind, gaan naar school, naar een sportclub, zijn lid van een (geloofs-)gemeenschap, etc. Iedereen doet volwaardig mee, op zijn of haar eigen wijze; en wordt daarvoor gewaardeerd. Het vergroenen van de leefomgeving draagt ook bij aan gezondheid en de sociale cohesie

In eigen kracht of binnen het netwerk worden vraagstukken opgepakt. Het accent ligt op de mensen zelf, op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt. Normaliseren is de norm. ‘De samenleving’ is zich ervan bewust dat problemen die bij een levensfase horen en (daarom normaal zijn) bij het leven horen, de overheid hoeft niet bij alles meteen hulp te bieden. We gaan niet onnodig problematiseren en etiketteren.

Wat vraagt dat van de gemeente?

Bij onze zorgverlening staat de vraag van de inwoner centraal en bieden we maatwerk, steeds vanuit de benadering van positieve gezondheid. Regels, organisaties en structuren zorgen dat maatwerk eenvoudig en zoveel mogelijk lokaal geboden kan worden. Hulp en ondersteuning is op maat en gericht op het hebben van werk, deelname aan de samenleving en welzijn. We werken daarbij volgens de bedoeling van de regels. We staan open voor innovatie en nieuwe technieken (domotica) en ontdekken

met onze partners en inwoners nieuwe antwoorden op veel gestelde vragen en op de vraag hoe we de middelen het beste kunnen besteden.

Opm. zie brief m.b.t. samenwerking met partners.

Bereikbaarheid

Wat komt er op ons af?

De ontwikkeling en groei van mobiliteit hangen nauw samen met welvaart, met economie en met het aantal inwoners. De Corona-pandemie heeft onze mobiliteit drastisch gewijzigd en het is onzeker hoe zich dat precies voortzet, maar we verwachten dat eerdere mondiale trends niet ineens helemaal anders zullen zijn: ontmoetingen en interacties blijven belangrijk voor mensen. Door de toegenomen bereikbaarheid en de beschikbaarheid van wegen en vervoermiddelen, wonen vrienden en familie verder weg, werken we of bezoeken we evenement op grotere afstand. Om al deze redenen zal de mobiliteitsbehoefte en het aantal verplaatsingen verder toenemen.

De druk op de wegen, het openbaar vervoer en fietspaden blijft toenemen. Dit betekent opstoppingen, vertragingen en daaruit voorvloeiende overlast. In Vijfheerenlanden liggen de snelwegen A2 en A27. Hiervan ondervinden we voordelen maar ook nadelen. Het overgrote deel van het autoverkeer in onze gemeente bestaat uit lokaal en regionaal verkeer. Daar liggen de kansen om verbeteringen in bereikbaarheid te maken.

We zien daarbij dat het ‘gebruik van vervoer’ belangrijker wordt dan het ‘bezit van een vervoermiddel’. Het gevolg is dat verschillende vervoersvormen voor een reis gecombineerd worden, zoals de fiets, het openbaar vervoer en de (intelligente) deelauto. Dit vraagt om slimmere combinatiemogelijkheden voor reizen op basis van actuele gegevens (*smart mobility*).

Digitalisering speelt een grote rol in onze maatschappij. Digitale verbindingen zijn de virtuele snelwegen. Hiermee vormen zij een basisinfrastuctuur voor de samenleving. Het belang hiervan zal alleen maar toenemen.

Kortom: in 2035 ziet de wereld er anders uit. We beschikken over zelfrijdende auto’s,(zie opm. brief) zorg wordt op afstand geleverd, pakketjes worden gebracht met een drone en met zelfrijdende bussen wordt het openbaar vervoer geregeld.

Waar gaan we voor?

We gaan voor een Vijfheerenlanden dat zowel digitaal als fysiek optimaal bereikbaar is.

Digitale bereikbaarheid biedt kansen voor de leefbaarheid en vitaliteit van onze kernen. Het is belangrijk voor moderne huishoudens en de technische ontwikkeling in het bedrijfsleven en de agrarische sector. De digitale infrastructuur dient optimaal en toegankelijk te zijn. Daarbij moet ook aandacht zijn voor personen die minder meekomen met deze systemen.

Onze inwoners vragen aandacht voor het sluipverkeer, inzet op een goed fietspadennet en het openbaar vervoer. Om onze kernen bereikbaar te houden gaan we op zoek naar duurzame oplossingen. Deze liggen niet meer in de eerste plaats in het vergroten van het wegennet, maar in innovatieve oplossingen voor vervoer met de inzet van nieuwe technologie en *smart mobility*. Extra voorzieningen voor gemotoriseerd verkeer komen alleen in beeld als hiermee de positie van het openbaar vervoer of het langzaam verkeer en/of de leefbaarheid verbeterd wordt. Denk daarbij ook aan bevoorrading van detailhandel met elektrisch voertuigen van hubs aan de rand van de stad.

Vooral op regionaal niveau kan smart mobility helpen in het bereikbaar houden van de werklocaties en de woongebieden. Met de U10 hebben we gekozen de nadruk op knooppunten te leggen. Deze knooppunten zijn een samenkomst van verschillende vervoersmiddelen. In dit netwerk van knooppunten kunnen mensen wisselen van vervoermiddel om hun bestemming binnen de regio zo efficiënt mogelijk te bereiken.

De gemeente wil, voor onder andere woon-werkverkeer, inwoners zoveel mogelijk verleiden de keuze voor de fiets te maken. De fiets is een duurzaam vervoersmiddel en draagt bij aan een gezondere samenleving. Daarom zetten we in op de aanleg van snelfietspaden en andere vormen van alternatief vervoer om de vervoersknooppunten en voorzieningen vanuit de kernen sneller te kunnen bereiken.

Opm. in brief m.b.t. stimuleren van fiets.

Wat vraagt dat van de gemeente?

Vraagstukken op het gebied van mobiliteit vragen om grote investeringen en lange-termijnperspectieven en zijn daarom per definitie regionale opgaven. Om onze visie en belangen als gemeente uit te dragen, participeren we actief in regionale overleggen met onze (OV)-partners.

De toenemende congestie in de Randstad maakt dat Vijfheerenlanden een belangrijke rol kan vervullen in regionale vraagstukken, vanwege de strategische ligging van Vijfheerenlanden aan de rand van de provincie Utrecht. Door slim te schakelen, kunnen we openbaarvervoersknooppunten aan de belangrijkste snelwegen realiseren: dat is voor de regio een oplossing voor het congestie-probleem en levert voor Vijfheerenlanden een oplossing voor de problemen die we lokaal ervaren.

Werk en economie

Wat komt er op ons af?

Er speelt rond de thema's werk en economie een aantal belangrijke ontwikkelingen als gevolg van demografische en technologische veranderingen.

De stad Utrecht en omgeving groeit. Daardoor groeit de beroepsbevolking en het aantal arbeidsplaatsen. De kwantitatieve opgave tot 2040 is ongeveer 80.000 extra arbeidsplaatsen. Deze toename van arbeidsplaatsen betekent ook een toename van werklocaties. Voor Vijfheerenlanden zijn dat bedrijventerreinen en informele werklocaties, waaronder werk aan huis. Winkellocaties worden beïnvloed door toedoen van internet, alleen stad Utrecht kan uitbreiden, de regionale inzet op kantorenlocaties is gekoppeld aan multimodale ontsluiting, waarin OV als leidend wordt gezien.

De regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden heeft te maken met een divers palet aan economische sectoren, een krappe arbeidsmarkt, mismatch op die markt, bereikbaarheid die onder druk staat en kansen in het kader van Next Economy (vooral circulariteit, innovatie, automatisering / robotisering). De beperkte netcapaciteit vraagt aandacht. Deze bemoeilijkt het opwekken en opslaan van duurzame energie, maar ook al ingezette ontwikkelingen als de elektrische auto.

De komende jaren zal de krapte op de arbeidsmarkt verder toenemen. Ook de vraag naar arbeid verandert. Bedrijven specialiseren en vragen een ander type medewerker. Ook hier is de invloed van technologie al zichtbaar. Die zal naar verwachting in de toekomst nog verder toenemen. Dankzij deze nieuwe technologieën verhogen de productie en de kwaliteit van leven. Onze samenleving ziet er daardoor straks anders uit. Nieuwe banen ontstaan voornamelijk op het gebied van informatiebeveiliging, data-analyse, kunstmatige intelligentie en verdergaande robotisering.

~~De agrarische sector is vanouds een relevante economische sector – die bovendien een grote betekenis heeft voor de landschappelijke kwaliteit (zie bij woon- en leefomgeving). In Vijfheerenlanden bestaat de agrarische sector voornamelijk uit melkveehouderij en fruitteelt. zie brief~~ Het beleid van het ministerie van LNV is erop gericht dat de agrarische sector werkt aan een transitie naar kringlooplandbouw in 2030. Een deel van de agrarische sector zal zijn bedrijfsvoering in de komende jaren transformeren. Hierbij wordt aandacht geschonken aan de ruimtelijke inpassing en het verduurzamen van het bedrijf, met oog voor biodiversiteit. Een ander deel van de agrarische bedrijven zal stoppen. Hierdoor komen gebouwen leeg te staan.

Ook recreatie en toerisme dragen bij aan de economische sector. Het binnenlands toerisme is de laatste jaren fors gegroeid en zal de komende jaren – onder meer vanwege de groei van het aantal inwoners – de lokale recreatie en het toerisme aan belangstelling blijven winnen.

Waar gaan we voor?

Wij zetten in op het behoud en ontwikkeling van voldoende detailhandel in ons gebied, waarbij die zich op andere onderdelen dan prijs en levertijd onderscheidt (kwaliteit, deskundigheid, nabijheid en een sociale functie).

Voor de ondernemers in Vijfheerenlanden is het van groot belang dat zij aan voldoende en bij voorkeur gekwalificeerd personeel kunnen komen. En voor jongeren (en voor ervaren beroepskrachten) is het van belang goed voorbereid te zijn op wat nieuwe ontwikkelingen aan eisen stellen. Dat vraagt afstemming tussen het bedrijfsleven en het onderwijs. De centrale vraag is welke beroepsvaardigheden nu en in de toekomst nodig is De werknemer van de toekomst begrijpt voor welke taken bijvoorbeeld robots ingezet kunnen worden en hoe mens en machine effectief samen kunnen werken. Door de toenemende krapte op de arbeidsmarkt worden werkgevers gedwongen op meer innovatieve manieren personeel te werven. Een van de opties is nauwere onderlinge samenwerking tussen ondernemers, maatschappelijke instellingen en gemeenten.

Boeren vervullen een economische én een maatschappelijke functie: bijvoorbeeld als landschapsbeheerder en natuurbeheerder. Daarvoor verdienen de boeren respect. De gemeente stelt zich zoveel mogelijk als partner op voor boeren bij het inzetten van de transitie naar kringloop landbouw. In overleg met de boeren verkent de gemeente mogelijkheden om de ambities op het gebied van verduurzaming, biodiversiteit en natuurversterking te combineren met een gezonde economische bedrijfsvoering. De vanouds sterk aanwezige innovatiekracht bij de boeren in Vijfheerenlanden maakt dat we Vijfheerenlanden als een aantrekkelijke plek zien om landelijk voorop te lopen met kansrijke innovaties.

Wanneer agrarische bedrijven moeten staken, vinden we het slopen van goede gebouwen in plaats van hergebruik niet duurzaam. Bovendien gaat, met de sloop van te veel agrarische bebouwing, het agrarische karakter van het gebied verloren. De gemeente zet daarom in op herbestemming van vrijkomende agrarische gebouwen.

Opm. brief m.b.t. bedrijfsterrein.

Cultuur, recreatie en toerisme dragen ook bij aan de lokale werkgelegenheid en zijn een onderdeel van onze lokale economie. Vijfheerenlanden heeft toeristen genoeg te bieden met een afwisseling van landelijk gebied, water, natuur, oude stadjes en cultureel erfgoed. Wij versterken onze merken Vrijstad Vianen en Glasstad Leerdam in verbinding met het buitengebied. Hiermee is Vijfheerenlanden uitstekend geschikt voor kort verblijf toerisme. Inwoners en ondernemers (campings, hotels, B&B's, restaurants en waterrecreatie) profiteren daarvan mee. Naast inkomsten voor de ondernemingen is werkgelegenheid die daarmee samenhangt interessant voor onze inwoners. Daarbij zullen wij de balans bewaken tussen enerzijds ruimte bieden voor recreatie en toerisme en anderzijds het behoud van het landelijk gebied passend bij het karakter van ons gebied.

Wat vraagt dat van de gemeente?

Op het gebied van werk en economie is regionale samenwerking van groot belang. Vijfheerenlanden is onderdeel van de Utrechtse regio en werkt ook samen met de regio AV.

- De regio U10 kenmerkt zich als een stedelijk gebied (Utrecht en omgeving), een open gebied (de veenweiden) en de Utrechtse Heuvelrug. In de regio Utrecht hebben we afgesproken dat gemeenten elkaar niet beconcurreren maar toewerken naar economische complementariteit. Daarin staan gezond wonen en werken centraal. De komende jaren staat de regio U10 voor een uitdaging haar specifieke kenmerken in stand te houden en tegelijkertijd in te spelen op de verwachte groei van de economie en de werkgelegenheid.

- De samenwerking binnen de regio AV vindt plaats via de Regionaal Maatschappelijke Agenda. De economische groei doet zich vooral voor in de stuwende sectoren. Dat zijn in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden vooral de agrifood, water- en deltatechnologie en de (maritieme) maakindustrie. Hierbij stimuleren we de bedrijven ook in het maatschappelijk verantwoord ondernemen. De circulaire economie wordt hierbij ook onder de aandacht gebracht. Ook het vergroten van de potentie van de vrijetijdseconomie is een aandachtspunt. De zorg voor voldoende gekwalificeerd personeel voor de bedrijven vraagt aandacht, inclusief het aanbod van passend onderwijs.

De aankomende schaarste op de arbeidsmarkt vraagt dat de gemeente een actieve rol oppakt in de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

De gemeente realiseert zich dat het voor boeren om zaken gaat die grote impact kunnen hebben op hun bedrijfsvoering. Vanuit dat besef zoekt de gemeente naar manieren om samen op te trekken met de agrarische ondernemers en ook met natuurorganisaties om te zoeken naar innovaties in het landelijke gebied.

Opm. brief m.b.t. stimuleren van recreatieve en toeristische aantrekkingskracht.

Duurzaamheid

Wat komt er op ons af?

Het klimaat verandert en de wereld verliest diersoorten, de temperatuur stijgt, we maken perioden van droogte mee, het weer wordt onbetrouwbaarder en de fossiele brandstoffen raken op. Die ontwikkelingen zetten internationaal aan tot actie – en raken ook Vijfheerenlanden. In het klimaatakkoord van Parijs zijn doelen geformuleerd waar ook Nederland een handtekening onder heeft gezet en uitgewerkt in een klimaatakkoord /wet.

De Rijksoverheid wil het gebruik van fossiele brandstoffen, zoals aardgas, steenkool en aardolie, sterk verminderen. De Rijksoverheid stimuleert energiebesparing en de stapsgewijze overgang naar duurzame energie. In 2050 moet het energiesysteem CO_2-vrij zijn. Een van de taken die de gemeenten heeft is om bij te dragen aan het verminderen van gebruik van fossiele brandstoffen om zo een reductie van CO_2 te bereiken van 95 % in 2050 ten opzichte van 1990. Door de transitie naar een duurzame energievoorziening zal het uiterlijk van woonwijken, industrieterreinen en landelijke gebieden veranderen.

Nederland heeft met de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie in 2015 besloten dat het Rijk, de provincies, gemeenten en waterschappen samen de ambitie vastleggen dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht. Zo mogen bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen de risico's door extreem weer en overstromingen niet verder toenemen. En moeten we de bestaande ruimte zo beheren en onderhouden dat de kans op schade en slachtoffers afneemt.

Een derde belangrijke ontwikkeling is het terugdringen van gebruik van grondstoffen. Enerzijds moet dit door nieuwe productiemethode en anderzijds door grootschalige inzet van hergebruik.

Waar gaan we voor?

De gemeente hanteert duurzaamheid als een leidend principe. Bij alle beslissingen toetst de gemeente of de beslissing een bijdrage levert aan verduurzaming en de realisatie van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen die we als 'Global Goals-gemeente' hebben onderschreven.

Voor wat betreft het verduurzamen van de energiestrategie committeert Vijfheerenlanden zich aan het doel om in 2030 49% CO2-reductie te realiseren en in 2050 energie-neutraal te zijn. Om de verspilling van energie en warmte te beperken is het zaak om woningen, bedrijven en vervoersmiddelen te verduurzamen. Het is niet alleen overgaan van fossiele brandstoffen naar een opwekking van energie zonder CO2 uitstoot, het gaat ook om het verminderen van verbruik van energie. Dit houdt in dat de woningen en bedrijven goed geïsoleerd zijn. Door de energie lokaal op te wekken en op te slaan zal minder energie verloren gaan.

Door de klimaatveranderingen hebben we te maken met extreem weer. De temperaturen stijgen, de hoeveelheid neerslag neemt toe, de neerslagkansen nemen af waardoor we steeds vaker te maken krijgen met perioden van droogte. Daarom is aanpassing aan een veranderend klimaat noodzakelijk. Doel is de schade die gepaard gaat met klimaatverandering te beperken en kansen die dit biedt te benutten. In dit proces heeft de gemeente maar ook inwoners en ondernemers een belangrijke rol.

Anders omgaan met het afvoeren van hemelwater binnen het stedelijk gebied is een van onze pijlers. Hierbij gaan we uit van zichtbaarheid van het water in de (stedelijke) omgeving, waardoor de inwoners weer gaan leven met water. Dus niet meer versneld afvoeren maar vast houden en bufferen om het in drogere tijden te kunnen benutten. Hiermee wordt voorkomen dat de bodemdaling verder gaat en dient het bodemgebruik aangepast te worden. Door de bodem niet aan te passen aan het gebruik maar het gebruik aan te passen aan de bodem. Door inzet van slim waterbeheer wordt veen oxidatie geremd en neemt de CO2 uitstoot af. Noodzakelijke maatregelen worden samen met waterschappen, ondernemers en inwoners uitgewerkt en uitgevoerd. Maatregelen die nodig zijn vanuit het oogpunt van waterbeheer kunnen ook (deels) door inwoners en ondernemers worden opgepakt. Samenwerking maakt het verschil.

Door effectief in te zetten op vergroening van het stedelijke gebied kan de hittestress aangepakt worden, de wateroverlast verminderd worden en een betere biodiversiteit ontstaan. Dit draagt bij aan welzijn en gezondheid van mens en natuur. De leefomgeving wordt duurzamer, groener en beter leefbaar voor mens en dier.

De gemeente maakt deel uit van het waterhuishoudkundige gebied AlblasserwaardVijfheerenlanden, dijkring 16. Het historisch gebied Vijfheerenlanden wordt aan drie kanten begrensd door een waterkering. Deze waterkeringen zorgen voor lage overstromingskansen van het gebied Vijfheerenlanden. Met Rijkswaterstaat en het Waterschap Rivierenland wordt nauw samengewerkt om de veiligheid van de waterkeringen te monitoren en indien nodig te versterken. In nieuwbouwplannen wordt de methode van de meerlaagsveiligheid toegepast om de waterveiligheid in de woongebieden te vergroten. Deze benadering werkt in drie ‘lagen’: De eerste laag is preventie: het zoveel mogelijk voorkomen van een overstroming. De tweede laag is gevolgbeperking en richt zich op het realiseren van een klimaatbestendige ruimtelijke inrichting van ons land. De derde laag is rampenbestrijding en zet in op een goede (organisatorische) voorbereiding op de gevolgen van een mogelijke overstroming (rampenbeheersing). Meerlaagsveiligheid gaat uit van een risicobenadering, het gaat om zowel kansen op als mogelijke gevolgen van overstromingen.

De gemeente zet sterk in op de circulaire economie door te bevorderen dat afval naar grondstof wordt omgevormd. Lokaal hergebruik van materialen levert kansen op voor de lokale economie, ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Producten worden zo gemaakt dat deze aan het eind van de gebruiksfase eenvoudig gescheiden kunnen worden in onderdelen. Tijdens productie, gebruik en verwerking van het product worden geen schadelijke stoffen uitgestoten.

Wat vraagt dat van de gemeente?

De energietransitie en klimaatadaptatie heeft alleen kans van slagen als vroegtijdig en zorgvuldig het gesprek wordt aangegaan met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties over de ruimtelijke inpassing van productie, opslag en transport van energie en het toekomstbestendig maken van onze gemeente . De afweging moet zoveel mogelijk gezamenlijk plaatsvinden tussen de bijdrage van een initiatief aan de energievoorziening en de overlast of risico’s die dit voor omwonenden met zich meebrengt. Hiervoor is het nodig om met alle partijen de ruimtelijke mogelijkheden voor opwekking, opslag en transport van energie in beeld te brengen en het vergroenen en waterrobust maken van onze gemeente . Op basis hiervan kunnen vervolgens met deze partijen afspraken worden gemaakt over de betekenis voor regionale opgaven en de verdeling van verantwoordelijkheden, lusten en lasten. Dit proces vergt een heldere rolverdeling bij de totstandkoming van energietransitie en klimaatadaptatie.